

Ilmar Enoki päevik 1930

Tõnu Uusküla

Mõni aeg tagasi sattus mulle pihku minu onu Ilmar Enoki (1920–193?) koolivihik aastast 1930, s. o. ajast, kui ta õppis Džurtši külakoolis Krimmis. Tema omaaegseid üleskirjutusi lugedes tekkis mõte, et need võiksid teistelegi huvi pakkuda. See väike ajastudokument annab aimu, kuidas Nõukogude punavõim oma propagandat lastele peale surus, ent sisaldab killukesi ka Krimmi eestlaste tollasest elust.

Ilmar Enok sündis 1920. aastal Krimmis Džurtši külas, juba mitmendat sugupõlve eesti külas, kuhu eestlased olid välja rännanud prohvet Maltsveti kutset järgides kui töötatud maale. Ilmari vanemad olid Helene (1887–1964) ja Tõnu Enok (1875–1958). Kui pereema Helene (neiuna Oltsvel) oli teist põlve krimlane, siis isa Tõnu sündis Eestis Kose kihelkonnas Habajas. Ta oli rätsep, lauluja viiulimees ning osales, nagu ta ise ütles, „hõõguva südamega“ lauljana 1894. aasta V laulupeol. Sajandivahetuse paiku kolis ta Tallinna, osales 1905. aasta revolutsioonis, sattus Uuel turul vene sõdurite püssitule alla ja sai õlast haavata. Karistust kartes põgenes ta Krimmi, kus leidis eest tegusa eesti kogukonna. Ta lõi kaasa kohalikus kultuurielus ning osales Krimmi ja Kaukaasia eestlaste laulupeo korraldamisel (1914). Abielust Helene Oltsveliga sündisid lapsed Ilmar (1920–193?) ja Hilda (1925–1991). Elanud 40 aastat võõrsil, pöördus Tõnu Enok 1947. aastal koos perega tagasi Eestisse.

Ilmar Enok kirjutas oma vihiku üheksa-aastase koolipoisina 1930. aasta algul, kui Krimmis oli veel võimalik saada haridust eesti koolis ja enne kui punaimpeeriumis hakati eestlust tõsiselt hävitama. Ilmar sai õnnetult surma teismelisena, 1930-ndate keskel, kui ta kukkus heinakuhja otsast alla. Olgu käesolev kirjutis mälestuseks tema väikesest „elutööst“.

Perekond. Foto: erakogu